

Náš dědek Košilkář

Kdo se občas motal kolem žirovnických hospod, většinou ve večerních hodinách mohl uslyšet hurónský smích. To pan Novák, jinak zvaný Košilkář, se děsně smál těm, kteří s ním prohráli v kartách a museli platit. Ten řev byl občas doplňován dalšími zvuky, které se proti tomu ohrazovaly. Většinou: „Košilkáři, drž už prosím tě hubu, nebo mi to urve uši.“ Anebo taky: „Budeme platit, s tím volem se tady nedá být.“ Ale jinak se nikdy nic zvláštního nestalo. Většinou se vše opakovalo další den, kdy se Košilkářovi podařilo přelstít manželku a již rozum beroucí dcery Janu, Marii a Jarku a prchnout do hospody, kde se vrhl do vášnivého karbanu. Dá se říci, že díky této, dnes by se řeklo závislosti, patřil Košilkář mezi významné osobnosti ve městě známé a někdy i uctívané, avšak věhlasu babičky Mňau, báby Ryby, báby Pitie nebo rasa Haška nikdy nedosáhl. Ale byl známý tak, že úplně stačil takovým osobnostem, jako byl Bacil, Milošek, starej Kukrál, Franta Šestáků nebo zahradník Michálek. Tedy on pan Novák byl synem fajnového truhláře Jana Šťastného ze Stráže nad Nežárkou, ale řemeslu se nevěnoval. Táhlo ho to někam jinam. U řemesla zůstali jeho bráchové Eda a Láďa. Náš mladý Jan se pod nějakým nikomu neznámým důvodem rozhodl stát se lahůdkovým řezníkem. Proto také posléze dostal možnost a dokázal využít toho, že jeho teta po ovdovění zdědila parádní řeznictví ve Vídni, znovu se provdala, živnost dál s druhým manželem rozvíjeli, a tam mladý Jan pokračoval na školách. A velmi úspěšně. Jenomže ono to mělo svoje úskalí, a to tehdejší státoprávní uspořádání, že v Rakousku smí občan nové Československé republiky pobýt normálním životem jen určitou dobu a potom musí domů. Ono se to ale, jako všechno jiné, dalo očůrat. Třeba tím, že tam studoval. Tak mladý Jan Šťastný, jsa vyučen, musel proto, aby z Vídně nemusel, nastoupit coby student reálky. To mu vydrželo až do maturity, ale co pak. Potom už nezbylo, než využít další právní institut, a to byla adopce. Je docela možné, že tento postup byl naplánován, protože jeho příbuzní, tedy majitelé toho řeznictví, byli bezdětní a dědice si moc přáli. I stalo se. A tak se z Jana Šťastného stal Jan Novák. V té době se ve Vídni pohybovala i Marie Ježková, jejíž rodiče původně vlastnili velký podnik na prádlo ve Vídni a současně ve Stráži nad Nežárkou. Ten ve Stráži nad Nežárkou jim ale vyhořel, otec Marie Ježkové byl legionář a jeho manželka za vídeňského hladomoru v roce 1917 předala podnik ve Vídni příbuzným a vrátila se s dětmi do Čech. Jestli sama, nebo po návratu manžela přes Vladivostok, založila podnik nový a to tak, že koupila školu v Lásenici, a tam začala s výrobou, to nevím přesně. Každopádně vyráběli exkluzivní bytový textil a exkluzivní prádlo. Jan s Marií se znali jak z Vídně, tak ze Stráže nad Nežárkou, přeskočila jiskra a pomalu začínali uvažovat o založení firmy na výrobu zakázkového prádla a bytového textilu v Žirovnici. Starý pan Ježek měl už ve Stráži nad Nežárkou všechno prádlo označeno firemním logem ve tvaru ježka, který se například u košil našival pod límec. Ale na celkovém materiálu to nenajdete. Muselo to bejt IA. Zatímco Marii Ježkovou to táhlo zpátky do Čech a to zcela odůvodněně, protože měla práci u táty, zůstával Jan Novák ve Vídni a na rande jezdil na kole do Lásenice. Dovedete si to dnes vůbec představit. To byla láska! A to kolo bylo dřevěné, to mohu dosvědčit. To jsem jednou uklízel půdu a našel jsem tam dřevěný

ráfek. Na šířku asi něco jako od favorita z roku 1955. Bylo to dřevo, asi nějaké exotické, něco jako bambus. Tak jsem se na to vyptával a babička mi řekla, že děda na tom kole jezdil závody v Rakousku a že často vyhrával. Dokonce jsem viděl i medaile. Jednu zlatou s emblémem závodního kola a s mašlí v Rakouských barvách. (Dvě medaile jsou uloženy v okresním archivu s ostatními dokumenty.)

Ten ráfek si prý děda schoval na památku. Byl to ráfek zadní. Jediný zdravý kus z toho jeho závodního kola. Chudák, když jel z Vídně na rande a pustil to naplno z číměřského kopce, nějak se mu do cesty přimotala tři sta kilová jalovice. Jalovice to nepřežila, ale děda to rande stihl.

A najednou se tihle dva, tedy tato rodina, protože už se vzali a rozmnožili, ocitli v Žirovnici. Usadili se v nájmu na Panské hospodě. To je tam, co je dneska většina území autobusového nádraží, asi v místech, kde je dnes nástupní ostrůvek, a tam měli krám a výrobu zakázkového prádla. Tu ale vedla paní Nováková a pan Novák začal chodit do masny, tedy k panu továrníkovi Janu Prantlovi, tatínkovi současného majitele firmy Masný průmysl Jan Prantl, a se šitím po večerech, nebo když měl čas, pomáhal. Ono ale tenkrát řemeslo moc nevynášelo. Peněz bylo málo, a lidé neměli čím platit. A tak docházelo velmi často ke směnnému obchodu, kdy zvláště venkovští platili domácími výrobky nebo výpěstky. Ani jedna strana si nemohla stěžovat, ale hola-dryja to nebylo. No, a protože se tenkrát nejvíce šily košile (konfekce ještě nebyla), tak začali lidé ve městě panu Novákovi říkat Košilkář. On ale byl v tomto oboru nesmírně zručný, a tak byl v kšeftě platným podílníkem. Jen ty hospody! Tedy žádný rumák nebo pivař, to ne. Maximálně jedno a viržínko. Ale karty měl v ruce pořád. A co všechno s nimi dokázal. A ta geniální paměť. To je jasné, že si to s ním chtěl každý rozdat. Ale málokdo pochodil. A aby těm vyzvratelům vyšel vstříc, soustavně plánoval, jak se dostat ven a plnit své touhy. A že se mu to vedlo, to je fakt. A tak se často z hospod ozýval hurónský smích, to když Košilkář zase někoho obral. Žena s ním měla trpělivost a možná, že byla i ráda. To už dnes nikdo neví. No a měli tři děti. Tedy holky. Janu, Marii a Jarku. A protože ve městě měl každý významný občan svou přezdívku, měla první dcera pana Košilkáře přezdívku „Medák“. Od té se potom odvíjely přezdívky dalších, to je „Medáček“ a „Medynka“. (Přezdívka Medák vznikla na chmelové brigádě, kde nebylo moc co k snědku, tak vyhladovělé dceři poslali z domova jíšku s medem a Jana si při vyjídání tohoto tehdejšího doplňku stravy "medila" a říkala nahlas, že si "medí".) Medák se vyučila u českých drah v Táboře, Medáček začala studovat gympl, ale přešla na eknu, a Medynka se začala učit na krejčovou. Nutno uvést, že všechny měly na vysokou školu pro vysoké zděděné IQ, ale tenkrát to nešlo. Tehdy byl ministrem školství soudruh Kahuda a ten na školy nikoho podezřelého nepustil. A tady ty holky podezřelé byly. Představte si, matka živnostnice se dvěma učnicemi. Jedna z učnic poprosila paní Novákovou, aby jí šla za kmotru k biřmování, a proto paní Nováková ve svých jednačtyřiceti letech vstoupila do církve. (Sňatek manželé Novákovi uzavřeli civilní v roce 1937, protože nevěsta byla z církve rodiči v dětství vypsána.) A jak šel čas, tak se mi ta Medynka začala líbit a když i já jí, tak jsme se dohodli, že se vezmeme.

Náš děda

Kamarádil se snad s každým. V době, kdy jsem se jim začal podhrabávat pod plot a všeset křídlo, jsem dědu často viděl u pana učitele Scháněla, co jsme mu říkali Mičurin. A ten se, coby učitel biologie, snad vyznal ve všem. Ale děda u něho hlavně obdivoval pěstování jahod a potom předpovědi počasí. Ty jahody snad okoukal dobře, protože takové velké a přitom tak hodně, jsem nikde neviděl. Ostatně on pan učitel Scháněl byl dobrý úplně ve všem. Trochu se začal vzhlížet v sovětském zemědělství, a tak mu ta přezdívka zůstala. Ale je fakt, že výsledky na jeho pokusných školních políčkách byly víc než překvapivé, a to dědu fascinovalo. Ale vedly se mu jen jahody a brambory. A ještě ty předpovědi počasí! Děda od něj nosil ty nejpřesnější - třeba že večer v šest bude pršet, že Mičurin říkal něco o mravencích, co lezou na severní straně stromu. Nebo že vlaštovky létají nízko. To víš, že jo, myslel jsem si. To já když potkám osla a třepou se mu uši, tak bude mráz. Jenže jsem jim křivdil a ty předpovědi jsem začal brát jako fakt, se kterým se nedá nic dělat. A tak, když už jsem patřil do dědovy rodiny, byl jsem vždy včas instruován, kdy si mám vzít deštník, nebo kdy mám začít kupit seno.

To seno, to byla také důležitá věc. To bylo pro králíky a v těch se děda Novák fakt vyznal. Na toho jsem opravdu neměl, přestože se mohu chlubit diplomem jako chovatel. Měl hlavně nos na vyloženě chovné kusy a rád plemena křížil, a u svých kříženců dosahoval velkých přírůstků a i výborné kvality masa. A jak to uměl stahovat. Inu, řezník. Dost často se u plotu bavil se sousedem panem Šívrem a tématem byli hlavně ti králíci. Ono ale tehdy to nebylo jen tak. Peněz na nakoupení krmení moc nebylo, a tak se krmilo hlavně senem. Jenomže děda neměl žádné pozemky, tak musel sušit, kde se dalo. Nejsnadnější bylo vysíkat strouhy okolo cest. Ale to také nebylo zadarmo. To musel dát padesát korun cestářovi za to, že mu dovolil to za něj vysíct. Jako jaderné krmivo používal zbytky z kuchyně nebo zbytky z jídelny v cihelně. Ale ti králíci mu šli. A nestonali jako teď. On jim ale děda trhal i léčivé bylinky, nejčastěji kopřivy a černobýl. Ten byl dobrý na všechno. Ale určitě proti salmonelóze možná i kokcidióze, moru a .....(na „oteklé hlavy“). Mor nebo „oteklé hlavy“ se tenkrát vyskytoval jen v učebnicích. A právě ta králíkárna mi nějak utkvěla v hlavě, a tak jsem se chtěl dědovi zavděčit a vymyslel jsem, že postavím víceúčelovou kolnu. Tedy něco na náradí, seno, prostě takovou, aby měl všechno po ruce a samozřejmě abych i já nepřišel zkrátka.

To se zrovna v cihelně bouraly sušárny. Zbyly tam trámký asi tři metry dlouhé a asi dvanáct centimetrů široké a spousta prken. To všechno se mi k tomu hodilo. Dělat moc dlabů a čepů se mi nechtělo, a tak kde to šlo, jsem si kostru té kůlny zavětroval asi metr dlouhými prkny. Tedy každý vingl, abych to měl pěkně rovné. Ono ale možná, že kdybych použil klasiku, udělal bych lépe. Děda tu konstrukci tajně hodnotil a všiml jsem si, že se chlubí i panu Šívrovi, a tak mi chtěl asi pomoci s výstavbou. Ale ta prkýnka, co mi to držela pohromadě, se mu nelíbila – nebyla rovně, byla šikmo. A tak vzal sekerku a všechno zurážel. Když jsem přišel domů, byla celá konstrukce jen asi metr třicet vysoká. Všechno se zřítilo a já musel začít znovu. A

protože z těch vymláčených prkýnek nevytahal ani hřebíky, začal jsem kolnu předělávat s dvoutýdenním zpožděním, protože jsem si musel léčit propíchnutou nohu. Je třeba uvést, že těch čtrnáct dnů jsem dědu neviděl. Ostatně pro to jeho mizení jsme mu posléze začali říkat Hopkirk.

Dědu jsem viděl opravdu málo. On si bral noční službu jako topič kruhové cihelny, přes den potom spal nebo byl v lese. Tam ho spolu s dědkem Šejstalem zaměstnával hajný Ježek. A děda tam chodil strašně rád. Jednak tam vyloženě relaxoval a hlavně si tam vydělal nějaké peníze navíc. On byl děsně mlsný. Čokolády, pocheraje (tatranky), perníčky, sušenky, máčené sušenky, kokosové suky a já nevím, co ještě. On si to nakoupil, pečlivě schoval a tajně debužíroval. A myslel si, že o tom asi nikdo neví. Jenomže obaly z toho zboží strkal pod gauč a ta hromada pod gaučem ho vždy po nějaké době prozradila. A do kafe si dával nejméně deset kostek cukru. Z masa měl nejvíc rád bůček, nebo špekový salám. To si vzal tak půl metru točáku, sedl si na schody na půdu, nožem krájel a mlel hubou. On měl jenom jeden zub, a tak mu to debužírování trvalo déle. A když babička onemocněla tak, že musela do nemocnice, koupil si několik kil bůčku, a jen tak, bez ničeho ho po celý týden nebo dva, jedl. Ovšem coby vyučený lahůdkový řezník, to neměl konkurenci. Ty jeho jitrničky, jelítka nebo tlačanky, to byla paráda. Já opravdu v životě lepší nejedl. A ta výroba. To byl obřad. Maso a vše potřebné nakoupil u řezníka a potom obsadil kuchyň. Co já si pamatuji, tak k tomu nepustil ani babičku. A čaroval. A ta vůně. Měl velkou bednu řeznického náčiní, na kterou mu nesměl nikdo sáhnout. Těch nožů, plničků, ocílek, brousků a jiných udělátek. Kuchyň byla plná hrnců, pekáčů, mlýnků, vařeček, špejlů, střívek, páry a mastnoty. Druhý den už babička koulela očima, ale jinak zachovala dekorum. Zato výsledný produkt. To jste fakt nikdo neokusil, inu lahůdkový řezník. Mohu říci, že jeho výrobky podle mě předčily výrobky pana Matouše, a ten vařil Japoncům v Tokiu, kde sklízel nemalé úspěchy. Hlavní práce ale nastala potom. Ono se to muselo všechno uklidit, a uklízečem, neřku-li lahůdkovým uklízečem, se děda nevyučil. Říkal – od čeho mám ženské. Ostatně to bylo jeho zaklínadlo. A ta kuchyň, když toho děda zanechal, ta byla fakt mastná, a to všude. Teď jsem si zase vzpomněl, že děda měl rád sladké a tučné. To chci doplnit. On si děda bral noční služby, a tak mu tam vždy někdo z rodiny nesl svačinu. Většinou pekáček bůčku a konev kafe. A jednou, když nebyl nikdo po ruce, tam poslaly ženské mě. Neznaje poměrů, téměř jsem zabloudil na dědově pracovišti, tedy na kruhové peci. Ono se tam moc nesvítilo. To by asi rušilo dědu při spaní. A já tam v té tmě narazil na spartakiádní lehátko a padaje, půlku konvičky toho kafe jsem vylil. Ale tak, že jsem si polil prsty. Lidi, já je měl hned slepené tak, že jsem nabyl dojmu plovacích blán. A když jsem potom strčil ruku do kapsy, tak jsem při vyndávání div nevytrhl podšívku. A děda se chudák smutně koukal. Ten blbec mu vylil cumel. Co dělal děda s tím bůčkem, to nevím. Jen jsem si říkal, že je dobré nosit mu ho na noc, to alespoň nelétají mouchy.

Dalším zájmem našeho dědy byl les. Na houby měl nos a nestalo se, že by nepřinesl. Ale hlavně se vyžíval v práci v lese, tedy v tom, co mu hajný Ježek přidělil. Tehdá, myslím tím léta kolem roku 1967, ještě ani nikdo v Žirovnici nevěděl, že existuje něco jako jednomužná motorová pila. Tedy mezi lidmi jich bylo dost, ale

v Žirovnici jsem věděl jen o dvou. Všechno se v lese tehdy dělalo rukama a ručním nářadím. Děda se kamarádil s panem Šejstalem, a ten ho naučil fajnovější těžařské finesy a zase si myslím, že na ty dva dědky nikdo neměl. Tedy to fakt byli těžařští fajnšmekři. A všechno sekerou, pilkou, kalačem, klíny, prostě ručním nářadím. A jak oni uměli postavit hranici. Jenže tenkrát se v lese ještě nekradlo, tak jako dnes, a tak byly hranice palivového dřeva metrové. A to náradí. Jednou jsem dědovi nabídl, že mu na brusce potáhnu sekeru. Ale to jsem neměl. „Chraň tě Bůh“ volal. A pily si brousil a šraňkoval sám, a jak řezaly. Víte, kdysi jsem s tátou dobýval pařezy a dělal prořezávky. Ale takovéhle náradí a ani finesy jsme neměli. Prostě děda uměl. Myslím, že ho to naučil ještě jeho táta jako truhlář, ale to v lese asi chytil od pana Šejstala. Ti dva se k sobě hodili. Ti vám byli hluční. Ti, když se v lese bavili, vyplašili všechny milence i zvěř. A k té dědově hlučnosti a spontánnosti mám zajímavou připomínku. Babička nějakou Istí vylákala dědu do kina. Šli na veselohru Trampoty oficiála Třísky, a tak jí to nějak vyšlo, nebo možná něco před tím proved. Tak teda svolil. Při jedné zvlášť směšné scéně vyskočil a jak byl zvyklý, začal řvát: „Já se na to vyseru, cha, cha, cha. Do prdele, já se na to vyseru“. A mlátil se do stehén. Potom už řvalo celé kino. Babička na to dost často vzpomínala, ale bylo to naposled, co byl děda v kině.

Už jsem napsal, že jsme se moc nevidali, protože si bral noční, a tak se naše společné cesty začaly křížit až v době, kdy si s babičkou koupili starou vybydlenou chalupu v Gottwaldově ulici (nyní Nádražní) s tím, že ji spolu, tedy on a já, opravíme a že potom tam budou Novákovi bydlet. On původní plán byl úplně jiný. Oni měli zaplacený byt v paneláku, který byl tehdy ještě na papíře, ale nějak z toho sešlo. A já jsem stavěl rád. Tedy jak tam to dopadalo! Brzy jsme oba pochopili, že bude lepší, když naše vztahy zůstanou na stejném stupni jako dřív. Tedy, že se budeme soustavně míjet. Děda si sehnal kamaráda pana Havlíčka (z Jamky) a já se obrátil na své kamarády. Co jsem uměl a co jsem mohl, jsem udělal sám, a s ostatním mi pomáhal Slávek Rosů, Karel Nechvátalů, Jirka Zavadil a ještě další. Z předešlého jistě vytušíte, že šlo o stavbu vyloženě pivní a jinak jsme to tenkrát ani jedna parta neuměli. Ti starší ale nadělali víc škody než užítku, dokonce jsem musel dva z jejich výtvorů zase rozbourat a jeden jsem tam nechal, to aby nemohl v budoucnu nadávat jen na mě, ale aby si vzpomněl, že to zpackal sám.

Ta chalupa sestávala ze dvou částí. Ta přízemní, co byla vidět, byla nejméně sto let stará s metrovými zdmi a vlhkou podlahou. Nad ní byla půda, ze které jsme vyvezli celý valník prázdných lahví od Becherovky. Ale to je jiná kapitola, s tím nemá děda nic společného. Ta druhá byla tátova dílna postavená před válkou, vyloženě se hodící k bydlení, ale muselo se tam po schodech. Děda s babičkou si pro byt vybrali tu část do ulice a tu jsme stačili prakticky za půl roku připravit k bydlení. A práce na ní bylo dost. Jen toho materiálu, co jsme odvezli. Celkem dvacet pět tunových valníků. Ale stálo to za to. A děda s babičkou tam měli svoje království a výměře asi 60 metrů čtverečních, se vším, co je pro staré lidi důležité. Oba měli delší dobu relativní klid, až jsme přišli na to, že z toho vršku by se dal postavit další byt, opravdu veliký. A ten by sloužil mé dceři s manželem a našim vnoučatům. A tady to začalo být zajímavé. Kvalitní projekt mi udělal Franta Michálků. Převrátil všechno naruby a

vyšel mu byt o velikosti 130 metrů čtverečních. A vlastně i s málem tak velkou půdou, která se dá do budoucna na další byt přestavět. Jenomže co se stařečkama? Navrhli jsme jim, aby se na čas odstěhovali na naši chatu, kde je úplně všechno, ale děda to odmítl. Asi nechtěl přijít o kamarády a karty. Ale babička byla ostražitá, a tak když věděla, že by děda zase mohl mít zaječí sklony, vymyslela, že se celý byt, než se začne cokoli dělat, musí vymalovat. On předtím děda dvakrát maloval sám a byl na to patřičně hrdý. Tedy za ty výsledky by se nemusel stydět ani Picasso. No a babička asi nepotřebovala, aby si těch dědových výtvarů někdo všiml, neřku-li, aby je někdo sdělil veřejnosti. Tak jsme malovali. Jen jsme přinesli kýbl a štětku, udělalo se dědovi špatně. Ne pro to, že nechtěl malovat, ale úplně z jiných důvodů.

On měl své ležení, skrytou noru za skříněmi, a tam bydlel. Tam měl svůj bordýlek a na ten se mu nesmělo sáhnout. No a my jsme tam malovat museli. Ale jak ho odsud dostat? Že prostě nepůjde a nepůjde. Maximálně, že se přikryje Rudým právem, a ať si nad ním klidně malujeme, že své lože neopustí. A tak jsme nad tím kanapem roztáhli štafle a malovali. Tedy prvně jsme myli, potom bílili. Když jsem byl v nejlepším, z pod Rudého práva se ozvalo: „Já jsem otek!“ Žena to slyšela také, a tak na mě dělala posušky, abych pokračoval. Tak jsem hnal štětku s vápnem po stropě dál. Ale za chvíli další skřek: „Ale já jsem opravdu otek!“ Viděl jsem, že žena, teda jeho dcera je už nažhavená, a tak jsem ji v ničem neovlivňoval. Ona přiskočila k té hromadě novin, co pod nimi děda byl, jedno vydání z něj strhla a najednou vylezlo něco jako mlok. Hned jsem si vzpomněl na R.U.R. Jenže najednou nám do smíchu nebylo. Dědovi otekla hlava tak, že mu praskla kůže na obočí, prostě děs. To víte, tenkrát nebyly mobily, a tak přivolat lékaře byl problém. Nicméně, tak jak jsme byli, tedy strakatí od barev, jsme z budky na autobusáku zavolali rychlou a čekali. Ne dlouho. Přijel pan doktor Čejna. Vlétl do bytu a uviděl místnost přehrazenou skříněmi, za nimi žebřík, kýbl, štětka, gauč, na něm hromada papírů a z nich koukala oteklá hlava dědy Nováka. To jste neviděli, jak zareagoval. Zdálo se mi, že otéká taky, ale jenom zrudl. Málem mě vzal pod krkem a spustil: „Co to tady s tím člověkem děláte. Já vás nechám zavřít, vy vrahu!“ Vyvaloval jsem oči jako Hurvínek. Na tohle jsem nebyl připraven, a tak musely zasáhnout ženské. Babička, tedy paní tchyně a moje žena Jarka se mu jaly vysvětlovat, jak to bylo, ale než to pan doktor vstřebal, děda otékal dál. Něco mu píchl, a tak se to, jak doktoři říkají, stabilizovalo. Potom začal pátrat po původu té změny z homo sapiens na homo erectus, až z dědy vypáčil doznání, že si pro zlepšení zdravotního stavu koupil Švédské kapky. To byl tenkrát hit. Tak to děda taky zkusil. Stálo ho to asi pět set korun, ale zato hlavičku měl jako melounek. Pan doktor začal našťvaně vysílat: „Pane bože, to už je tento týden třetí. S nikým se neporadí a diví se, že je jim po tom blbě. Bodejť ne, vždyť na to, co děda bere za léky, se tohle vůbec nesmí brát!“ Zaplať pán Bůh, děda nám splaskl a byl ještě krásnější, jako ta princezna v pohádce. No ještě že se nepíchl o šípkovou růži. To bych chtěl vidět tu princeznu, co by ho políbila. Při odchodu si pan doktor přivřel do kufru kus pláště. Plášť vytrhl ven a vztekle řekl: "To je tedy rodina". To, že se mu v chodbě na botu přilepil arch novin, už ani nekomentoval.

Po vybílání se začalo stavět nové hnízdo. Bylo třeba sundat střechu, nadezdít předeek chalupy, spojit vršek s bývalou dílnou, prostě normální stavební činnost, kterou není nutné popisovat. To si asi většina z nás zažila. Na chalupě byl nástřešák a ten se musel sundat a dráty přendat jinam. Elektrikáři řekli, že na sloup, co postavíme před chalupou. Tak jsme ho sehnali, vykopali díru a na noc sloup zasadili do země a zasypali. Samozřejmě, že jsme neupravili okolí (už byla noc). A tak ráno, estét děda vzal hrábě, co jsem měl na míchání vápna, a šel to pohrabat, protože „aby to vypadalo“. A jak tak hrabal, tak ty hrábě zlomil. Když jsem přišel na stavbu, byly už hrábě opravené. K té půlce, co na ní zbyl kus násady, přilepil lepenkou ještě jednu, ale z lopaty, a byl hrdý na svůj vynález. Protože jsme se na té stavbě viděli každý den, odhaloval jsem dost často různé „dědkoviny“ (jinak se tomu nedá říkat). Například zlomil nohu u stoličky. U té, co se jí říkalo štokrle. Aby na ní mohl dále sedávat, vzal štípanku a k té nožičce to přimotal izolepou. Nepřejte si, jak to vypadalo. Já že mu tu stoličku nechám spravit. Ale to jsem neměl! Děda byl na svůj výtvar náležitě hrdý a já se na to díval ještě dalších deset let. Je zajímavé, že to celou dobu vydrželo bez újmy na funkčnosti. Jiným příkladem by mohlo být opravení kliky. Než se k opravě mohlo přistoupit, muselo se odmotat několik desítek metrů tenkého drátu, který už dlouho zabezpečoval dosavadní funkčnost kliky. Dlouhodobé provizorium však jednoho dne selhalo a muselo se přikročit k opravě obyčejným způsobem.

Připravuje si osnovu na další povídání, nabyl jsem dojmu, že by vyprávění bylo moc dlouhé a jaksi nepochopitelné, a tak si myslím, že bych měl ostatní seznámit s jakousi charakteristikou hlavního hrdiny. V tom je třeba vyzdvihnout několik vlastností přímo souvisejících s dědovými činy. Tedy byl to člověk s vysokým IQ, s ohromným talentem pro rozbor situace a kombinační řešení. To bylo většinou pro ostatní někdy nepochopitelné a stresující. A ta paměť! Rodina s ním musela hrát karty a on si třeba při žolíkách pamatoval, kdo má až v šestém kole jaké karty. (Karty se nesměly míchat. Jak je do paklu odkládáno, takové pořadí karet zůstane.) Věci posuzoval po svém, a když se mu něco nezdálo, okamžitě v rámci zlepšení situace anebo stavu zasahoval (viz stavba kolny). Dalším bodem tohoto posudku byl dědův zdravotní stav. V době, kdy toto popisuji, byl absolutní invalida, který se jednou rukou opíral o zdi a druhou o hůl. A ta hůl mu sloužila úplně na všechno. Třeba si s ní obouval ponožky. Nebo byla něčím jako čidlo. Děda s ní do všeho šťouchal, asi ve snaze odhadnout podstatu věcí, nebo věci uspořádat podle své vůle (voluntarista). Sloužila mu i jako pomůcka pro zabíjení králíků. To ho jednou pozoroval můj syn Robert. „Táto, to jsi neviděl. Já jsem myslel, že si děda dává králíky zabíjet a stahovat, ale on to dělá sám“. Děda otevřel dvířka králíkárny, na kraj dal mrkev, zakotvil jednou rukou na zdi a druhou, ve které měl hůl, napřáhl nad hlavu. Když králík vystrčil hlavu, praštil ho tou holí, králík kviknul, vypadl z králíkárny a bylo po něm. Děda potom změnil polohu, zafixoval se mezi králíkárnou a zeď a tou holí králíka vyzvedl a odšoural se do sklepa. Jak toho králíka stáhl z kůže, jsem neviděl, ale on na to měl určitě nějakou vychytávku. Další vlastností byl ohromný strach ze zubaře. Co si pamatuji, dost často měl hlavu omotanou šátkem, na tváři led, a skučel. Ale jít

k zubaři ho nikdo nedonutil. Zuby si vždy trhal sám. Kombinačkama. A tak mu zbyl jen jeden vepředu.

A taky byl děsně pověřčivý. Byl přesvědčen, že když něco zapomene, že se pro to nesmí vrátit, že by měl smůlu. A kór když šel do hospody. To se zastavil uvnitř zahrady a mával rukou proti oknu tak dlouho, až si ho někdo všiml a zapomenutou věc mu donesl. Ale vrátit se pro to, to nikdy!

A když se někoho zeptal, jestli by něco nechtěl, tak jen jednou. A to jste museli rychle zabrat. „Děda se dvakrát neptá“, říkala babička.

A svým způsobem byl pyroman. Bože, jak on miloval oheň! V době, kdy už nemohl dělat o dříví, zaměřil se na uhlí. To měl ve sklepech, kam se muselo vozit asi 40 metrů od vrat, aby se uskladnilo a ze sklepa zase ke kamnům zpátky asi 20 metrů. Těch kroků. A té vědy. To nešlo jen tak nabrat uhlí do kýble a donést ke kamnům. To se muselo uhlí přebrat – malé kousky stranou, velké kousky stranou, uhelný prach extra, přesně připravené štípanky na zátop. Pokud to uhlí děda přebíral ve sklepech, tak odtud občas vylezl černý jak satan. Jen to běhlo a zub mu svítily. Někdy ovšem změnil místo přebírání, uhlí si přinesl do obýváku ke kamnům a přebíral to tam. Většinou tehdy, když bylo vymalováno. To je jako se psem. Jen ho vykoupáte, už hledá, kde by co vyválel. A kamna, ta musela hučet. Na technický stav moc nedbal. Jednou, bylo to v zimě, jsme přišli na návštěvu a petry hučely jako tryskáč. Kouknu a vidím. Kolenou deset centimetrů od kamen a mezi kamny a kolenem létaly plameny. V tom stavu se s tím nedalo nic dělat. Tak jsem navrhl, že až to zhasne, že to koleno nasadím a přidrátuji. A děda na to: „Ty naděláš, takhle už je to týden“. A to měl děda v almaře hasičskou uniformu s nějakými distinkcemi a vyznamenáním.

A úsudek, ten měl děda rychlý jako blesk. Jednou nebyl dobrý obraz v televizi a Robert s Pavlem lezli po střeše, pokřikovali, gestikulovali a ladili televizi. A pořád ne a ne ji naladit. Prý chtěli chytit Javořici. A nekecám, skoro celý den. Odpoledne přijela teta Maru, teda švagrová. A ta je celý život posedlá uklízením. Jen přijela, už měla v ruce prachovku a jala se uklízet. A zrovna v době, kdy se to klukům podařilo seřídít, tou prachovkou přejela přes obrazovku. A najednou obraz jako víno. A děda reagoval okamžitě: „Naděláte s tím sraní, a přitom stačilo utřít prach“.

Stavba pomalu přibývala a bylo nutno sundat střechu, postavit patro, krov a položit krytinu. Počasí bylo nejisté, a tak mi napadlo překrýt stavbu silážní plachtou. Fungovalo to. Ale když napršelo, tak na mnoha místech voda zůstala stát, a tak se tam muselo vylézt a šetrně, aby se ta plachta nepropíchlá, se vody zbavit. Lidi, já vám nevím, jak se tam nahoru ten dědek dostal a tou holí .....

Ten barák byla jedna záhada. Ono to asi někdy bylo hospodářské stavení s chlívkou a dalšími zařízeními pro chalupníka, a tak to uspořádat tak, aby se na tom dalo stavět patro, bylo dost složité. Ve sklepech, který přecházel do dalšího prostoru, byl klenutý strop, a aby se nad částí dalo stavět, musel se tam zabudovat betonový překlad. To klenutí jsme zčásti šetrně obnažili a čekali, až ten překlad dovezou. Děda asistoval. Ta obnažená klenba se mu nějak nelíbila, a tak, aby si udělal přehled o statice, začal do toho šťouchat tím svým indikátorem, tedy holí. Všiml si toho jeden příbuzný, co byl zedníkem a dost důrazně říkal: „Dědku, nestrkejte tam tu hůl, spadne to na vás.“ Pozdě. Děda zapáchil, klenutí narušil a najednou spousta prachu a

jekot: „Do prdele, už se to sype, chtěli mě zabít.“ No, nezabili byste ho? Ale v průběhu stavby byl k nezaplacení. To když jsem požádal bráchu, aby mi tu stavbu se svou firmou nahrubo postavil. Děda seděl u okna, ani snad nejedl a pozoroval okolí. To by byl normovač. Věděl o každé zameškané minutě. Bráchovi zedníci si toho všimli a jeli jako stachanovci. Žádná brigáda socialistické práce, žádné závazky, žádné stranické sliby – dědka na vás!

Když se začalo s nadezdíváním, bylo třeba vyrovnat rozdíly v podlahách, a protože se příčky v přízemí pro stáří nezdály dostatečně pevné, rozhodli jsme se stavbu zpevnit. Proto jsme přes celou délku stavby pokládaly devět metrů dlouhé traverzy I-profilu o výšce 24 centimetrů. Kvůli té přihlouplé elektrice, co byla na sloupu, se nedal použít jeřáb, a tak jsem sehnal partu chlapů a jali jsme se to tam umístit v „teplých“. Jedna část se nám povedla bez problémů, u druhé jsme si nebyli jisti, jestli ta část, na kterou jsme to chtěli položit, to vydrží. Bylo to přesně nad dědovým kanapem. Děda se celou dobu kolem nás motal, věděl, o co jde, a najednou zmizel. Asi už ho to přestalo bavit. A tak, ač varován, nedbal instrukcí a na tom gauči zabivakoval. No, a když ta traverza dosedla na předem připravené lůžko, tak zeď povolila a děda zase řval: „Do prdele, už se to zase sype. Zase mě chtějí zabít!“ Tentokrát měl opravdu kliku. Já jsem to tam předtím v neblahé předtuše nechal pro jistotu podepřít. Ale bylo to o fous.

A najednou byla krytina a byl čas na klempíře. Pozvali jsme kamaráda z Počátek. Nad dvorkem bylo třeba udělat plechovou kolíbkou. Všechno z vinglu, každá část střechy jinak vysoká a prakticky tři okapy na tři krát čtyřech metrech. Lešení by se tam dalo postavit, ale trvalo by to dlouho. Nikdo kromě dědy na stavbě nebyl, a tak děda usoudil, že když se z protilehlé zdi položí fošna na rám otevřeného okna v ložnici, že to klempíře unese a ušetří mnoho času. Klempíře o tom nemusel dlouho přesvědčovat. Ten byl na výšky zvyklý a na podobná udělátka taky. A tak se dílo podařilo, až na dva nepřišroubované háky, jejichž rozměry se měly změnit, a to bylo na dílnu a dokončení práce až ráno. Jenže v noci přišel slejvák, co trval dvě hodiny, a po té fošně všechna voda z té kolíbkou stekla babičce do postelí, po schodech do obýváku a dále až do kuchyně. A byla práce na celý týden. To jsem babičku viděl plakat. A byla to tvrdá ženská. Co tu toho musela vytrpět.

Když se chýlilo ke kolaudaci, procházeli jsme stavbu kousek po kousku a začistovali vše, co se dalo. Vládla celková pohoda. Děda s holemi asistoval u všeho a nějak ho oslovilo otevřené okno do Kadlecovy zahrady. Spokojeni s výsledkem, šli jsme do kuchyně, kde nám ženské připravily slavnostní oběd. Ještě před tím, než jsme staveniště opustili jsem nic netuše to okno zavřel. Sedíme u polévky a babička: „Kde je děda?“ A začalo to. "Ježíš Marjá, snad zase někam nespádl." Prohlíželi jsme i studánku ve sklepě, ale děda byl nezvěstný. To bylo na celostátní pátrání! Polévka chladla, stavba jako mraveniště a „koordinátor“ nikde. A najednou děda na ulici. Vyjeveně na něj hledíme a na otázku: „Dědku, kde jste zase byl?“, zavrčel: „Tam jsem byl zavřenej“ a ukázal na sousedovu chalupu. Představte si skoro chromého

dědka o holi, jak leze do metr dvacet vysokého okna a na druhé straně slézá z výšky 170 centimetrů. Tak tohle nevymyslíš! Děda si prostě chtěl prohlédnout chalupu i z druhé strany, a tak využil příležitosti. Jen mi není jasné, kudy z té cizí zahrady vylezl, když nebyl nikdo doma.

Když se nastěhovali mladí, ztratil jsem s dědou kontakt. Nemohu říci, že by mi chyběl, ale dobře vím, že děda o mě také nestál. Nicméně ze strany mé rodiny byla péče o staříčky vykonávána denně. Žena Jarka chodila nakupovat, uklízet, a co si budeme povídat, dělat vrbu. Děda už nikam daleko nedošel, a tak se pohyboval jen mezi zahrádkou a sklepem. Králíky už neměl. Kdo by se o ně staral? A to, že nešel mezi lidi, se na něm poznamenalo tak, že mu zůstal zafixovaný stav z doby, kdy do města chodil, se vším, co k tomu patřilo. Hlavně cena zboží, zejména potravin. To někdy žena i plakala. Návštěvě věnovala celé odpoledne a nakonec to skončilo vynadáním s vyřčením podezření, že je okrádá. Tak to pěkné nebylo, ale k životu to patří. Na uhlí dědovi nikdo nesměl sáhnout, a tak třídil uhlí, přesíval uhelný prach (i v obýváku) a kvílel, chrčel a dávil se, a to hrozně hlasitě. Já jsem na to učenlivý, tak jsem návštěvy bojkotoval.

Jednou, takhle po ránu, nám volala dcera, že je děda v nemocnici. My jsme věděli, že dělá koniny, a tak byly oba byty propojeny zvonkem pro případ, že by děda zase něco vyvedl. Zvonila babička! Zeť Pavel seběhl dolů a nestačil se divit. Na uličce cca 120 cm ležel napříč děda a na hlavě měl naražený kýbl. Ležel tak, že při každém pohybu si ten kýbl narážel ještě víc. Rozumět mu nebylo, ale zvuky to byly zoufalé. Jak dědovu hlavu z kýble vyprostil, si nepamatuje, ale po ohledání doličného předmětu jsem dospěl k závěru, že musel použít náradí. Dědu jsme navštívili v nemocnici v Počátkách. Vypadal jak tankista v bílé přilbě. Prý měl mimo jiné natržené boltce. Potřebovali jsme odhalit průběh události, abychom mohli vyloučit riziko recidivy, ale nic nám neřekl. Poslal nás do prdele, jak ostatně bylo jeho zvykem.